ОНЕУ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

Національний економічний університет Одеський 1862

Збірник матеріалів XXIII Міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного економічного університету

24-25 квітня 2025 року

2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
(м. КРАКІВ, ПОЛЬЩА) КРАКІВСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(м. СВІШТОВ, БОЛГАРІЯ) ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ ІМ. ДИМИТРА А. ЦЕНОВА
(м. МІТТВАЙДА, НІМЕЧЧИНА) УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК
(м. ПРАГА, ЧЕХІЯ) ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ
(м. ЯССИ, РУМУНІЯ) ЯСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. А.Й. КУЗИ
(м. БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА) БРАТИСЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
(м. БАКУ, АЗЕРБАЙДЖАН) ЗАХІДНО-КАСПІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

24-25 квітня 2025 року

Збірник матеріалів XXIII Міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного економічного університету

УДК 330.34(043.2)
Н34

DOI: https://doi.org/10.32680/npg.conf.oneu.2025

Матеріали публікуються в авторській редакції з незначною загальною правкою укладачів, відповідальність за зміст та достовірність досліджень несуть автори.

Відповідальні за випуск, укладачі:
Батанова Т. В., Кулікова І. А.

Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях : зб. матеріалів XXIII Міжнар. наук.-практ. конф. Одеського національного економічного університету, 24-25 квітня 2025 р. Одеса : ОНЕУ, 2025. 517 с.

Особливості розвитку економіки України протягом останніх років характеризуються процесом системної інституціональної трансформації. Відбуваються глибокі економічні зміни, активно формуються нові підходи до управління економікою, вдосконалюються ринкові методи господарювання, реалізуються євроінтеграційні процеси та здійснюються адаптація та зміни українського законодавства відповідно до нормативної бази ЄС.

Складність та суперечливість сучасних трансформаційних процесів, нагальність розв'язання цих та інших проблем обумовлює актуальність та прикладне значення їх усебічного вивчення та об'єктивної економіко-правової оцінки. Сучасні виклики для світової економіки, пов'язані з подоланням наслідків пандемії COVID-19, а також руйнівні наслідки для усіх сфер життєдіяльності України в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, потребують переосмислення соціально-економічних процесів, які відбуваються, та прийняття адаптивних або, в деяких випадках, радикальних рішень в управлінні країною та захисту її міжнародно визнаних кордонів та національних інтересів.

Конференція покликана консолідувати науковців та фахівців навколо вирішення економічних проблем, які постають перед нашою країною у цих складних умовах.

Матеріали конференції орієнтовані на науковців, аспірантів та студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також фахівців економічних підрозділів підприємств та організацій.

УДК 330.34(043.2)

© Одеський національний економічний університет, 2025

ЗМІСТ

Напрям І. Формування сучасного мислення як чинника державотворення

Секція 1. *Соціогуманітарні проблеми євроінтеграційних процесів національної освіти в сучасній Україні*

Балута Т.П.
Освіта як фактор забезпечення сталого розвитку суспільства 3

Бондаренко С.А., Поліщук А.С.
Імплементація європейського досвіду соціального підприємництва в ОПК України в контексті євроінтеграції 5

Ципліцька О.О.
«П'ята свобода» єдиного ринку ЄС: роль університетів 7

Шмиголь М.Ф.
Освіта як основа євроінтеграції та цифрової трансформації України 10

Щербина Н.Ф.
Демократична трансформація української освіти: французький досвід 12

Щубелка Н.В.
Освітній потенціал соціокультурних практик 13

Юшкевич Ю.С.
Євроінтеграція України в цифрову епоху: філософсько-освітній аналіз 14

Секція 2. *Формування особистості сучасного фахівця з економіки засобами гуманітарних наук*

Асєєва Ю.О., Гайдук А.С.
Особливості соціальної фрустрованості та класифікації фруструючих ситуацій 17

Асєєва Ю.О., Сомкіна А.О.
Наукові підходи до прояву страхів та їх особливості у юнацькому віці 19

Асєєва Ю.О., Станева О.П.
Тривожно-панічні розлади: етіологія, чинники та моделі 21

Батанова Т.В.
Соціально-психологічні фактори самореалізації студентської молоді 23

Безродна В.І.
Роль організацій громадянського суспільства у розвитку системи соціальних послуг в умовах воєнного стану 25

Бекчив М.П.
Сучасні методи дослідження професійної спрямованості та компетентності фахівців 26

Браславська Н.В., Браславський І.О.
Роль фізичної культури і спорту у формуванні сучасної особистості 27

Вернудіна І.В.
Філософія економіки в царині гуманітарного знання 29

Возний Д.В., Губенко В.С.
Психологічні аспекти управління людськими ресурсами 30

Ганган Ю.С.
Фабінг та відчуття самотності у молодого покоління 32

Даниленко Т.І.
Психологічний вплив ПТСР військовослужбовців на функціонування сімейних систем 33

Ковальська Н.А., Гуртова К.О.
Психологічні особливості гендерної взаємодії в організації 35

Ковальська Н.А., Лунгул А.С.
Особливості соціально-психологічних чинників психічного і фізичного здоров'я студентів 37

Копа В.М.
Фактор м'язової діяльності як частини культурної парадигми 39

Пундєв В.В.
Психологічний вплив надзвичайних ситуацій на процес навчання у ЗВО 40

Сіленко А.О., Кедик Ю.О.
Вплив соціальних мереж на формування особистості молодої людини 42

Сіленко А.О., Сіньковська А.Л.
Психологія розміщення реклами у засобах масової інформації 44

Соловйов В.П.
Нематеріальні активи в контексті перетворення системи освіти STEM до STEAM 46

Чусова О.М.
Професійна ідентичність психолога: шлях до самовизначення 48

Шрагіна Л.І.
Творча особистість як системоутворюючий фактор сучасного суспільства 50

Яцишина А.М., Гурінович Є.М.
Гендерно-рольові моделі особистості відносно сексуальної орієнтації 51

Яцишина А.М., Кулінський Я.В.
Вплив тривожності на процес соціалізації дітей і підлітків у сучасному суспільстві 53

Секція 3. *Англійська мова в економіці та бізнес-освіті*

Антонюк О.І.
Інтеграція коучингу в бізнес-освіту: нові підходи до розвитку лідерства 55

Бадюл Л.М.
Практика як важливий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців передфахової вищої освіти 56

Галашова О.Г.
Діалогічне мовлення у процесі навчання ділової англійської мови здобувачів освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» 57

Заволока С.І.
Сучасні методики та передові технології у викладанні іноземних мов в освітньому просторі 58

Зимович Ю.А.
Лінгвокультурологічний підхід у викладанні англійської мови економічного спрямування 60

Kuznetsova A., Lutsenko A.
Effective methods of teaching business English in the context of business education 61

Petrova Yu.
The role of English language proficiency in shaping modern economic thinking and nation-building 62

Тодорова Л.В.
Лінгвокультурна інтерференція у підготовці фахівців економічної галузі 63

Шостак І.І.
Роль проєктних технологій у підготовці майбутніх педагогів професійної освіти 66

ІІ. Глобальні трансформації та розвиток національних соціально-економічних систем

Секція 4. *Актуальні проблеми розвитку економічної теорії та історії економічної думки на сучасному етапі*

Artomova T.
Institute of scientific management: from crisis to revival 68

Бондарчук Я.В.
Сучасний локалізаційний контртренд глобалізаційної економічної парадигми 70

Видобора В.В.
Економічні та інституціональні умови ривка в сучасній економіці України 71

Гарнага О.М.
Прогнозування в системі соціально-економічного розвитку національної економіки 73

УДК 159.922.1+37.035(053.6)

Яцишина Анастасія Миколаївна
к. психол. н., ст. викладач кафедри
мовної та психолого-педагогічної підготовки,
Одеський національний економічний університет (Україна),
старший психолог відділу психологічного забезпечення
Головного управління Національної поліції в Одеській області
Гурінович Євген Михайлович
студент 4 курсу 41 групи
факультету економіки і управління підприємництвом,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ГЕНДЕРНО-РОЛЬОВІ МОДЕЛІ ОСОБИСТОСТІ ВІДНОСНО СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

JEL classification: *D910; J160; Z130*

Поняття соціальної адаптації займає центральне місце в сучасній психолого-педагогічній науці, відображаючи складний та багатогранний процес пристосування індивіда до умов соціального середовища. Цей феномен привертає увагу дослідників різних галузей, зокрема, психології, соціології, педагогіки та інших суміжних дисциплін, що зумовлено його фундаментальним значенням для розуміння механізмів взаємодії особистості та суспільства. Соціальна адаптація розглядається як динамічний процес, під час якого індивід не лише пристосовується до вимог соціуму, але й активно впливає на своє оточення, змінюючи його відповідно до власних потреб та цінностей. Цей двосторонній характер адаптації підкреслює активну роль особистості у формуванні свого життєвого простору та соціальних зв'язків [1, с. 7]. З точки зору психології, соціальна адаптація тісно пов'язана з поняттям психологічної адаптації, яка включає когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти пристосування індивіда до нових умов. Психологічна складова адаптації передбачає формування адекватних психологічних реакцій на соціальні стимули, розвиток копінг-стратегій та механізмів психологічного захисту, які дозволяють ефективно справлятися з стресовими ситуаціями та викликами соціального середовища [2, с. 20].

Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що вчені приділяють значну увагу ролі освітнього середовища, сімейних відносин та індивідуальних психологічних особливостей дитини у процесі адаптації. У сучасних дослідженнях в працях Л. І. Божовича та Є. І. Головаха підкреслюється важливість психологічної підтримки дітей у перші роки шкільного життя, коли вони стикаються з новими соціальними ролями і вимогами. Багато уваги у роботах В. В. Рубцова, О. В. Іванова, Л. С. Полякова приділяється впливу педагогічного супроводу на формування у молодших школярів навичок взаємодії в колективі, розвитку емоційної саморегуляції і формування позитивної самооцінки.

Мета дослідження полягає у комплексному вивченні взаємозв'язку гендерно-рольових моделей з сексуальною орієнтацією. Молодший шкільний вік, який охоплює період від 6–7 до 10–11 років, є етапом інтенсивного психічного та фізичного розвитку дитини. У цей час відбувається формування нових психологічних утворень, які стають фундаментом для подальшого особистісного зростання. Соціальна адаптація у цьому віці набуває особливого значення, оскільки дитина вперше стикається з формальною системою освіти, яка висуває до неї нові вимоги та очікування [4, с. 45]. Пристосування до нової соціальної ролі учня є ключовим аспектом соціальної адаптації молодших школярів. Ця роль вимагає від дитини засвоєння комплексу нових правил і норм поведінки, які часто суттєво відрізняються від звичних домашніх умов. Учень має навчитися взаємодіяти з учителями, дотримуючись субординації, та будувати стосунки з однолітками в контексті навчальної діяльності. Це передбачає розвиток навичок самоконтролю, вміння зосереджуватися на завданнях, дотримуватися шкільного розпорядку та правил поведінки в класі. Особливо складним цей процес може бути для дітей, які не відвідували дошкільні заклади, оскільки вони не мають попереднього досвіду функціонування в організованому освітньому середовищі. Успішне оволодіння роллю учня є фундаментальним для подальшої академічної успішності та соціальної інтеграції дитини в шкільному колективі.

Важливим аспектом соціальної адаптації в цьому віці є розвиток навичок самоорганізації та самоконтролю. Цей процес включає формування здатності структурувати свій час, визначати

пріоритети та ефективно розподіляти ресурси для виконання різноманітних завдань. Діти вчаться планувати свій день, включаючи час на навчання, виконання домашніх завдань та дозвілля [3, с. 43]. Формування цих навичок тісно пов'язане з розвитком вольової сфери, зокрема, здатності долати труднощі, відкладати миттєве задоволення заради досягнення довгострокових цілей. Саморегуляція емоцій та поведінки стає ключовим фактором успішної адаптації. Цей процес часто супроводжується стресом, оскільки вимагає значних зусиль та перебудови звичних моделей поведінки. Соціальна адаптація молодших школярів тісно пов'язана з розвитком їхньої пізнавальної сфери. У цей період відбувається якісний стрибок у розвитку когнітивних процесів. Пам'ять стає більш довільною та продуктивною, що дозволяє дітям ефективніше засвоювати та утримувати нову інформацію. Увага набуває здатності до тривалої концентрації, що є критичним для успішного навчання. Мислення розвивається від наочно-образного до більш абстрактного, логічного, що дозволяє дітям вирішувати складніші завдання. Ці когнітивні зміни безпосередньо впливають на здатність дитини адаптуватися до навчального процесу. Діти, у яких виникають труднощі з розвитком цих процесів, можуть відчувати значні проблеми у навчанні, що негативно впливає на їхню самооцінку та мотивацію. Це підкреслює важливість індивідуального підходу та своєчасної підтримки дітей з урахуванням особливостей їхнього когнітивного розвитку для забезпечення успішної адаптації.

Емоційно-вольова сфера молодших школярів також зазнає значних змін у процесі соціальної адаптації. Діти вчаться розпізнавати, виражати та контролювати свої емоції відповідно до соціальних очікувань та ситуацій. Формується здатність до емпатії, що дозволяє краще розуміти почуття інших та будувати гармонійні стосунки. Важливим аспектом є розвиток емоційної стійкості та вміння справлятися з фрустрацією, що неминуче виникає у процесі навчання та спілкування. Паралельно формується самооцінка дитини, яка значною мірою залежить від академічних успіхів та соціального визнання. Позитивний емоційний клімат у школі та вдома, підтримка з боку дорослих та однолітків, сприяють формуванню впевненості у собі та позитивного ставлення до навчання. Це створює міцну основу для успішної соціальної адаптації, допомагаючи дитині ефективно долати труднощі та розвивати соціальні навички. Діти вчаться встановлювати та підтримувати дружні стосунки, ефективно спілкуватися в різних соціальних контекстах та співпрацювати для досягнення спільних цілей. Розвиваються важливі комунікативні навички: активне слухання, чітке висловлювання своїх думок, розуміння невербальних сигналів. Діти опановують мистецтво компромісу та конструктивного вирішення конфліктів, що є необхідним для гармонійної взаємодії в колективі. Важливим аспектом є формування емпатії та соціальної чутливості, які дозволяють краще розуміти потреби та почуття інших. Здатність ефективно працювати в команді, розподіляти ролі та обов'язки, стає важливим фактором не лише соціальної адаптації, але й академічної успішності, оскільки багато навчальних завдань вимагають групової роботи. Варто наголосити, що процес соціальної адаптації молодших школярів виходить за межі виключно шкільного середовища [5, с. 212].

Підсумовуючи теоретичний і практичний аналіз взаємозв'язку гендерно-рольових моделей та орієнтації, можна дійти висновку, що такі риси, як фемінність і маскулінність, є набутою поведінкою, яку можна засвоїти навіть самостійно, спираючись на накопичену інформацію та досвід. Орієнтація певною мірою корелює з проявами фемінності та маскулінності, що здебільшого зумовлено соціальними трансформаціями. Сучасні чоловіки часто свідомо обирають більш чутливу модель поведінки, тоді як жінки можуть цього уникати. Часом спостерігається баланс між рисами маскулінності та фемінності (андрогінність), що дозволяє поєднувати сильні сторони обох моделей. Водночас трапляються випадки, коли у жінок переважають маскулінні риси, хоча результати дослідження показують, що такі випадки поодинокі. Загалом, результати теоретичного дослідження акцентують увагу на багатогранності та динамічному характері процесу соціальної адаптації молодших школярів, підкреслюючи необхідність комплексного та системного підходу до його забезпечення та підтримки.

Література

1. Кульчицька О. І. Почуття та емоції в розвитку особистості. *Обдарована дитина.* 2007. Вип. 1. С. 3–16.
2. Санько К. О. Психологічне благополуччя як основа повноцінного та психологічно здорового функціонування особистості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* Серія : Психологія. 2016. С. 42–45.
3. Чистяк В. А. *Способи гендерної характеристики засобами фразеології* : український наук. збірник. Львів, 2011. С. 78–86.
4. Чернявська Т. П. Емоційне благополуччя та успішність у командних видах спорту. *Спортивні ігри.* 2024. Вип. 1 (31). С. 75–85. DOI: https://doi.org/10.15391/si.2024-1.07.
5. Яворська Л. М., Філоненко Г. С. Фактори становлення психологічного благополуччя особистості. *Наука і освіта.* 2014. № 12. С. 212–220.